ਛਾਹ ਵੇਲਾ

"ਆਪਣਾ ਵੱਤਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਭਲਕੇ ਕੋਈ ਤੇਜਾ ਸਿਹਾਂ ?" ਹਲ ਮੰਗਣ ਲਗਿਆਂ ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਸਦਾ ਅਣਵਿਆਹੇ ਤੇਜੂ ਨੂੰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ।

"ਨਹੀਂ ਬਾਬਾ ਸਾਡਾ ਤੇ ਕਾਈ ਨਹੀਂ ।"

"ਤੇ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਵਲ ਈ ਹਿੱਕ ਲਿਆਵੀਂ ਵੱਡੇ ਵੇਲੇ, ਮੇਰੇ ਵਾਲੀ ਭੋਇੰ ਵਿਚ, ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਨਬੇੜ ਲਈਏ।"

"ਕਿੰਨੇ ਕਿੱਲ ਵੱਤਰ ਜੇ ?"

"ਵੱਤ੍ਰ ਤੇ ਤ੍ਰਾਇ ਕਿੱਲੇ ਵੇ, ਹੋਰ ਵੀ ਹਲ ਆ ਵੇਖਾਂ ਫੜ ਲੈਣੇ ਆਂ ਕਿਧਰੋਂ। ਜਰਾ ਸਵੇਲੇ ਉੱਦਮ ਕਰੀਂ ਪੁਤ੍ਰ, ਠੰਢੇ ਠੰਢੇ ਨਿਬੜ ਜਾਇ ਕੰਮ; ਵੱਤ੍ਰ ਸਾਵਾ ਈ ਸਾਂਭਿਆ ਚੰਗਾ, ਬੱਗੀ ਹੋਈ ਮੁੜ ਵਿਰਲੀ ਉਗਦੀ ਏ ।"

"ਹਲਾ ਬਾਬਾ ਤਾਰੇ ਚੜ੍ਹੇ ਈ ਲੈ ਆਵਾਂਗਾ ।"

ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਘੂਕ ਸੁੱਤੇ ਤੇਜੂ ਦੀ ਇਕਦਮ ਹੀ ਅਖ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਘੜੀ ਦਾ ਅਲਾਰਮ ਵਜਿਆ ਹੋਵੇ। ਖੇਸ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਉਸ ਅਸਮਾਨ ਵਲ ਤੱਕਿਆ। ਸਵੇਰ ਦਾ ਤਾਰਾ ਚੜ੍ਹਕੇ ਕਾਨਾ ਦੋ ਕਾਨੇ ਉਤਾਂਹ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਜਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਈ ਉਠ ਤੇ ਚੰਗਿਆਂ ਦੀ ਜੋਗ ਮਗਰ ਪੈਲੀ ਏ। ਇਕ

ਸਰਿਉਂ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ ਤੇ ਉਸ ਸਿਰਿਉਂ ਫਿਰ ਪਿਛਾਂਹ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰਾਂ ਤੀਕਰ ਲੱਤਾਂ ਮਾਰਦਾ ਰਹੁ। ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਦਿਨ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ ਜਦੋਂ ਉਸ ਸੂਰਜ ਦੀ ਟਿਕੀ ਮੰਜੀ ਤੇ ਹੀ ਉਗਾਈ ਹੋਵੇ। ਸਉਣੇ ਦਾ ਸਵਾਦ ਵੀ ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਠੰਢਾ ਠੰਢਾ ਪੁਰਾ ਛੁਟਦਾ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪਿਆਰੂ ਜੋ ਛੇ ਰਾਤਾਂ ਸੌਹਰੇ ਲਾ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਆਂਹਦਾ ਸੀ ਬਸ ਮੰਜੀ ਤੇ ਪਿਆਂ ਪਿਆਂ ਈ ਚਿੱਟਾ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣਾ ਤੇ ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਉਹਦੀ ਸਾਲੀ ਨੇ ਖੂਹ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਲੈ ਆਉਣਾ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਤੇ ਇਕ ਛੱਟਾ ਮਾਰਕੇ ਉਸ ਆਖਣਾ "ਉਠ ਵੇ ਭਾਈਆ ਕਿਤੇ ਉਡਦਾ ਜਨੌਰ ਕੋਈ ਮੂੰਹ ਤੇ ਵਿੱਠ ਕਰਦਾ ਈ।" ਪਰ ਹੁਣ ਜਾਣਾ ਤੇ ਹੋਇਆ ਨਾਂ, ਭਲਾਮਾਨਸ ਆਖ਼ੇਗਾ ਪਈ ਕੰਮ ਸੀ ਤੇ ਸੁਖਨ ਕਰਕੇ ਭੈੜਾ ਬਹੁੜਿਆ ਨਾਂ ਤੇ ਨਾਲੇ ਪਿੰਡ ਸਾਰਾ ਝੇੜਾਂ ਕਰੇਗਾ।

ਤੇਜੂ ਉਠ ਕੇ ਜੁਤੀ ਪੈਰੀਂ ਪਾਈ ਤੇ ਸਰਹਾਣੇ ਪਈ ਪੱਗ ਫੜਕੇ ਸਿਰ ਤੇ ਵਲ੍ਹੇਟ ਲਈ। ਵੱਗਿਆਂ ਦੇ ਢਿਡ ਵਿਚ ਪੈਰ ਦੀ ਚੋਂਭੜ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਉਠਾਇਆ। ਵੱਗਿਆਂ ਲੰਮੇ ਲੰਮੇ ਆਕੜ ਲੈ ਕੇ ਪਿੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਛਿਣਕਿਆ ਤੇ ਵਿਰ ਪੰਜਾਲੀ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਧੌਣਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਟਣ ਟਣ, ਖਰੜ ਖਰੜ, ਠੱਕ ਠੱਕ, ਤੇਜੂ ਦੇ ਘੁੰਗਰੂਆਂ ਵਾਲੇ ਵੱਗਿਆਂ ਦੀ ਹਰਨਾਲੀ ਸਵੇਰੇ ਦੇ ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਨੂੰ ਚੀਰਦੀ ਤੇ ਚੁਪ ਚਾਂ ਵਿਚ ਤਰਥੱਲੀ ਪਾਂਦੀ ਟੁਰ ਪਈ। ਪਰ ਇਸ ਜੋਗ ਨੂੰ ਹਿੱਕਣ ਵਾਲਾ ਅਜ ਇਸ ਨੂੰ ਰਲਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਓਸ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਹੂ ਸੁਕ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਹਿੱਕ ਸੱਖਣੀ ਸੀ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਉਹ ਇਸ ਜੋਗ ਦੇ ਮਗਰ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਸਿਰਿਓਂ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ ਹਲ ਨੱਪ ਨੱਪ ਕੇ ਓੜਾਂ ਕੱਢਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ, ਫਿਰ ਚਾਨਣ ਤੇ ਫਿਰ ਕੜਕਦੀ ਧੁਪ ਵਿਚ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਪਾੜੇ ਸੌੜੇ ਹੁੰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਫਿਰ ਮੁਕ ਜਾਂਦੇ। ਸੋਟੀ ਨਾਲ ਜੁਤੀ ਨਾਲੋਂ ਮਿੱਟੀ

ਝਾੜ ਉਹ ਹਰਨਾਲੀ ਕਰਕੇ ਢੱਗੇ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਪੱਠੇ ਦੇ ਕੇ ਤੇ ਲਗ ਪੈਂਦਾ। ਗੋਡੀਆਂ, ਵਾੜਾਂ, ਖਾਲ ਬਣਾਣੇ, ਰੱਸੇ ਵੱਟਣੇ ਆਦਿ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਉਸ ਦੀ ਅੱਡੀ ਭੋਂਇ ਤੇ ਨਾ ਆਉਣ ਦੇਂਦੇ ਤੇ ਕੌੜੇ ਸੋਤੇ ਉਹ ਮਝੀਂ ਚੋ ਕੇ ਘਰ ਆਉਂਦਾ। ਇਹੋ ਜਹੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ ਕਿਥੇ ਸੀ, ਮੇਲੇ ਮੱਸਿਆ ਵੀ ਬਾਪੂ ਕਦੀ ਘਟ ਵਧ ਹੀ ਜਾਣ ਦੇਂਦਾ ਸੀ।

ਖਰੜ ਖਰੜ, ਠੱਕ ਠੱਕ, ਖਰੜ ਖਰੜ, ਠੱਕ ਠੱਕ, ਤੇ ਸੱਤ ਹੋਰ ਹਲ ਝਟ ਪਟ ਇਧਰੋਂ ਉਧਰੋਂ ਆ ਕੱਠੇ ਹੋਏ ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਫ਼ੌਜੀ ਅਫ਼-ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਵਕਤ ਅਪੜਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਇਕ ਪੈਲੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਿੱਟੇ ਸਫ਼ੈਦ ਕਪੜੇ ਲਿਸ਼ਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਹਾਲੀ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਹਲਾਂ ਨਾਹਨਣ ਲਗ ਪਏ।

"ਅੱਜ ਤੇ ਮੈਂ ਜਾਨਣਾ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ!" ਇਕ ਹਾਲੀ ਨੇ ਫ਼ਿਕਰ ਨਾਲ ਆਖਿਆ।

"ਖ਼ੈਰ ਮਿਹਰ ਏ, ਚੋਖੀ ਸਵੇਰੇ ਮੁੜ ਮੋਟੀ ਵਗਦੀ ਏ, ਅਨ੍ਹੇਰ ਜੁ ਹੋਇਆ।" ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੌਸਲਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਤੇਜੂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ "ਤੇਜਿਆ ਤੂੰ ਮੋਹਰਲਾ ਕਰ ਲੈ, ਅੱਜ ਚੋਤੀਆਂ ਵੀਹਾਂ ਵਾਲੀ ਜੋਗ ਦੇ ਹਥ ਵੇਖੀਏ ਖਾਂ।"

ਤੇਜੂ ਦੀ ਜੋਗ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ। ਬੰਨੇ ਲਾ ਕੇ ਉਸ ਰਾਹਲ ਮਾਰੀ ਤੇ ਸਾਰੇ ਹਲ ਮਗਰ ਲਗ ਪਏ। ਪਰ ਅਜ ਤੇ ਦਿਲ ਹੀ ਬੁਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਿਛਲੀ ਜੋਗ ਤੇਜੂ ਦੀਆਂ ਖੁਚਾਂ ਵਢ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਤੇਜੂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਢੱਗੇ ਅਗਾਂਹ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੁੰਦੇ। ਊਠਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਾਂਗ ਸਾਰੇ ਹਲ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਖਿਤੀਆਂ ਸਿਰ ਤੋਂ ਢਲ ਗਈਆਂ। ਦਿਨ ਅਸਲੋਂ ਚੜ੍ਹਨ ਹੀ ਵਾਲਾ

ਸੀ ਤੇ ਭੋਇੰ ਦਾ ਮਸਾਂ ਅੱਜ ਇਕੋ ਕਿਲਾ ਵਗਿਆ ਸੀ। ਤਿੰਨਾਂ ਕਿੱਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੋਹਰ ਲਾ ਕੇ ਸੁਹਾਗਣਾ ਕੋਈ ਮਖੌਲ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਏ।

"ਜਰੀ ਲਲਕਾਰੀ ਚਲ ਭੋੜਿਆ, ਕੰਮ ਢੇਰ ਸਾਰਾ ਏ।" ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਝ ਰੋਹਬ ਨਾਲ ਆਖਿਆ। ਪਰ ਤੇਜੂ ਦੇ ਸੰਘੋਂ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਨਿਕਲਣੀ ਔਖੀ ਹੋਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਢੱਗਿਆਂ ਨੂੰ ਓਸ ਕੀ ਲਲਕਾਰਨਾ ਸੀ। ਪਰਾਣੀ ਦੇ ਸਿਰੇ ਤੇ ਲਗੀ ਹੋਈ ਕਿਲ ਦੀ ਆਰ ਨਾਲ ਉਸ ਢੱਗੇ ਦੇ ਢੱਡਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁਝ ਮਾਰੀ। ਢੱਗਾ ਇਸ ਵਿਨ੍ਹਵੀਂ ਪੀੜ ਨਾਲ ਕੱਠਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਛੜ ਮਾਰੀ। ਛੜ ਹੱਲ ਦੇ ਸੱਨ੍ਹੇ ਨਾਲ ਲਗੀ। ਪੀੜ ਨਾਲ ਢੱਗੇ ਨੇ ਖੁਰ ਖਿਚ ਕੇ ਖੁਚ ਦੇ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ ਤੇ ਕਈ ਪੈਰ ਲੜਾਂਦਾ ਹੀ ਟੁਰਿਆ ਗਿਆ।

ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਲੰਬਰਾਂ ਦੀ ਵਡੀ ਟਾਹਲੀ ਦੀ ਟੀਸੀ ਤੀਕਰ ਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਕੰਮ ਅਜ ਅਧਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੁਕਿਆ। ਹਲ ਤੇ ਸਾਰੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਮੋਹਰਲਾ ਹਲ ਟੁਰੇ ਤਾਂ ਪੈਂਡਾ ਮੁਕੇ। ਗੱਡੀ ਦੇ ਤੇ ਬੰਬੇ ਨੂੰ ਹੀ ਬਟੇਕਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

"ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਓਇ ਚੋਰਾਂ ਦੇ ਕਿਧਰੇ, ਲੌਢੇ ਵੇਲੇ ਕਢਣੇ ਨੇ ਇਹ ਚਾਰ ਪਾੜ੍ਹੇ। ਦੋ ਦੋ ਸਟਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਅਗ੍ਹਾਂ ਕਰ ਨੇ"। ਪਿਛਲੇ ਹਲਾਂ ਵਾਲੇ ਰੌਲਾ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੱਟਾਂ ਤੇ ਤੇਜੂ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਬਥੇਰੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਢੱਗੇ ਤੇ ਅੱਜ ਹਿਲਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ।

"ਤੂੰ ਫਿਰ ਤੇਜਿਆ ਹਟਾ ਕੇ ਪਿਛੇ ਈ ਲਾ ਲੈ !"। ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਖੀਰ ਮੂੰਹੋਂ ਕਢ ਦਿਤਾ। ਤੇਜੂ ਦੇ ਅਥਰੂ ਆਨਿਆਂ ਤੀਕ ਤੇ ਆਏ ਪਰ ਵਗੇ ਕੋਈ ਨਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਝਿਮਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪਰਤ ਕੇ ਲਿਸ਼ਕਦੇ ਪਏ ਹੋਣ, ਤੇਜੂ ਨੂੰ ਪਕਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।। ਹਥ ਦੀ ਗਿੱਬੀ ਨਾਲ ਉਸ ਅਖ ਨੂੰ ਮਲ ਛਡਿਆ। ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ

ਵਾਰ ਉਸ ਅਜ ਆਪਣਾ ਹਲ ਪਿਛੇ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਅਖੀਰਲੇ ਹਲ ਜੇ ਕੋਈ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਖਾਹਸ਼ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਜੇ ਤੇ ਜ਼ਿਮੀਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪਾੜ ਵਿਚ ਉਹ ਤੇ ਉਹਦੀ ਜੋਗ ਗ਼ਾਇਬ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਵਾਹਵਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਆ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਜੋਗ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਲੱਗਾ ਵੇਖੇ ਨਾ। ਤੇ ਇਹ ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਜੂ ਰੋਜ਼ ਪਿੰਡੋਂ ਧੰਮੀ ਵੇਲੇ ਹਲ ਜੁਆਣ ਹਵੇਲੀ ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਮੰਡਾਸੇ ਵਾਲਾ ਕਿਸੇ ਮਲ੍ਹੇ ਪਿਛੋਂ ਉਠ ਕੇ ਏਹਨੂੰ ਚਾਰ ਸੋਟੇ ਲਾ ਕੇ ਤਿਤਰ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਏਹਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਫਨਾ ਆਉਣਾ ਏ ਪਈ ਕੇਹੜਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਭਾਈਆਂ ਦਾ ਦੂਲੀ ਜਿਸ ਗੱਡੀ ਦੀ ਲੇਣ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਅਖੀਂ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਧਰ ਕੇ ਸਿਰ ਰੱਡੀ ਦੇ ਹੇਠ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ਤੇ ਖੋਪਰੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਸੰਦੋਖੀ ਜਿਸ ਆਪਣੀ ਤਾਈ ਕੋਲੋਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਛੰਨਾ ਮੰਗਾ ਕੇ ਅਫ਼ੀਮ ਦਾ ਗੋਲਾ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਖਿਆ ਸੀ "ਲਾਇ ਚਾਚੀ ਅਸੀਂ ਚਲਦੇ ਭਲੇ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਵਸਦੇ ਭਲੇ।" ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਬੇਲੀ ਹਕੀਮ ਨੇ ਲੱਖ ਉਲਟੀਆਂ ਕਰਾਈਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਮਰ ਹੀ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅੱਗੜ ਪਿਛੜ ਦੋ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਹਾਲੀਆਂ ਦਾ ਛਾਹ ਵੇਲਾ ਆ ਗਿਆ। ਤ੍ਰੇਹ ਨਾਲ ਭਾਵੇਂ ਜਟ ਮਰਦਾ ਪਿਆ ਹੋਵੇ ਰੋਟੀ ਆਈ ਤੇ ਇਕ ਦੋ ਫੇਰੇ ਹਲ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਆਉਂਦਾ ਏ। ਝਟ ਪਟ ਹਲ ਖਲ੍ਹਾਰਣ ਨੂੰ ਉਹ ਲਝੇਪੁਣਾ ਤੇ ਇਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਸਮਝਦਾ ਏ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਹੁਟੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਰੁਹਬ ਘਟ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਰੋਟੀਆਂ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੈਲੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਹੇਠਾਂ ਬਹਿ ਕੇ ਹਰੀਆਂ ਹਰੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਵੱਲ ਝਾਕਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਤੇ ਹਾਲੀ ਸੁਭ ਵਕ ਕੁਝ ਚਿਰ ਆਪਣੇ ਸਿੱੜ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ। ਤੇਜੂ ਦੀ ਭੈਣ ਕਾਰੋ ਵੀ ਕੋਲ ਹੀ ਇਕ ਕਿੱਕਰ ਹੇਠ ਦਲੀਪੂ ਦੀ ਵਹੁਟੀ ਕਰਤਾਰੀ ਨਾਲ ਬੈਠੀ ਸੀ।

ਹਲ ਖਲ੍ਹਾਰ ਕੇ ਤੇਜੂ ਓਧਰ ਨੂੰ ਟੁਰ ਪਿਆ। 'ਮਹਿੰਦਰਾ ਔਹ ਵੇਖ ਚਾਚਾ ਆਇਆ।" ਕਰਤਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੁਧ ਚੁੰਘਦੇ ਮੁੰਡੇ ਰਾਹੀਂ ਤੇਜੂ ਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ। ਤਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨਾੜਾਂ ਕੁਝ ਢਿਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਅੱਖੀਂ ਦੇ ਟੋਇਆਂ ਵਿਚ ਆਨੇ ਮੌਖੇ ਫਿਰਨ ਲਗੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਜੇਹੇ ਵੀ ਵਸਦੇ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ। "ਉਠ ਕੇ ਗੁਠਾਂ ਗੇੜ ਓਇ ਕਹੀ ਲੈ ਕੇ, ਕੁਛੜ ਈ ਚੜ੍ਹਿਆ ਰਹਿਨਾ ਏਂ ਹਰ ਵੇਲੇ!" ਤੇਜੂ ਨੇ ਮਹਿੰਦਰ ਨਾਲ ਗਲ ਕਰਕੇ ਕਰਤਾਰੀ ਦੀ ਜੀ ਆਇਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ। "ਆਖ ਚਾਚਾ ਵੱਡਾ ਹੋਵਾਂਗਾ ਤੇ ਗੋਡਾਂ ਈ ਕਰਾਂਗਾ ਨਾਂ।" ਤੇਜੂ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਉੜ ਕੇ ਇਸ ਮਸੂਮ ਜਹੇ ਡਾਕ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਨੂੰ ਕੁਛੜ ਚੁਕ ਲਿਆ ਤੇ ਕਰਤਾਰੀ ਨੇ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਆਪਣੇ ਦੁਪਟੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਨੱਕ ਪੂੰਝ ਦਿਤਾ। ਤੇਜੂ ਜ਼ਨਾਨੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਅਸੂਲਾਂ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਿਆਂ ਉਸ ਆਖਿਆ "ਭਾਬੀ ਲੱਸੀ ਦੀ ਬਾਟੀ ਨਹੀਓਂ ਇਕ ਵਾਧੂ ਅਜ, ਤੇਰੀ ਲੱਸੀ ਬੜੀ ਮਿਠੀ ਹੁੰਦੀ ਏ, ਸਾਡੀ ਤੇ ਬੜੀ ਖੱਟੀ ਏ ਅੱਜ।" "ਲਾਇ ਖਾਂ, ਤੈਨੂੰ ਅਸਾਂ ਵਧ ਦੇਣੀ, ਜਿੰਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਆ ਪੀ।" ਤੇ ਲੱਸੀ ਦੀ ਇਕ ਬਾਟੀ ਭਰ ਕੇ ਕਰਤਾਰੀ ਤੇਜੂ ਦੇ ਹਥ ਵਿਚ ਫੜੀ ਬਾਟੀ ਵਿਚ ਪਲਟਣ ਲਗੀ। ਕਰਤਾਰੀ ਦੀ ਬਾਟੀ ਵਿਚੋਂ ਲੱਸੀ ਮੁਕਣ ਲਗਿਆਂ ਉਸਦਾ ਅੰਗੂਠਾ ਤੇਜੂ ਦੇ ਬਾਟੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਧਰੇ ਅੰਗੂਠੇ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਦਬ ਗਿਆ। ਤੇਜੂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹਥ ਵਿਚ ਬਾਟੀ ਫੜ ਕੇ ਲੱਸੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੁਆਈ। ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅੰਗੂਠਾ ਦਬਣ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਵੀ ਲੱਸੀ ਪਲਟੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਏ। ਉਸ ਕਰਤਾਰੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਲ ਤਕਿਆ, ਉਹ ਡਾਢੀ ਖੁਸ਼ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਅਗੇ ਵੀ

ਇਕ ਵੇਰਾਂ ਏਸੇ ਮਹਿੰਦਰ ਦੀ ਲੋਹੀ ਨੂੰ ਉਹ ਰਾਤੀਂ ਦਲੀਪੂ ਦੇ ਘਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦੇ ਪਏ ਸਨ। ਦਲੀਪੂ ਨੇ ਕਰਤਾਰੀ ਤੋਂ ਅਚਾਰ ਮੰਗਾਇਆ। ਅਚਾਰ ਦੇ ਕੇ ਕਰਤਾਰੀ ਤੇਲ ਤੇ ਮਸਾਲੇ ਵਾਲਾ ਹਥ ਨਜ਼ਰ ਬਚਾ ਕੇ ਤੇਜੂ ਦੀ ਧੌਣ ਤੇ ਮਲ ਗਈ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਤੇ ਤੇਜੂ ਸ਼ਰਾਬੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਕਾਣੀ ਅੱਖੀਂ ਕਰਤਾਰੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਲ ਵੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਕਰਤਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹਥ ਖਬੀ ਗਲ੍ਹ ਤੇ ਰਖਿਆ ਤੇ ਉਂਗਲੀਆਂ ਅੱਖ ਉਤੇ ਖਲਾਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਮੌਕਾ ਤਾੜ ਕੇ ਉਸ ਦੋ ਉਂਗਲੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਵਿਰਲ ਵਧਾਈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਰਲ ਵਿਚੋਂ ਅੱਖ ਤੇਜੂ ਵਲ ਕਰਕੇ ਘੁਟ ਕੇ ਮੀਟ ਲਈ। ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਹੂੰਝ ਕੇ ਬਾਹਰ ਸੁਟ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਢਲੀ ਠਠੰਬਰ ਪਿਛੋਂ ਜੱਸੇ ਵਿਚ ਬਸ ਖੇੜਾ ਹੀ ਖੇੜਾ ਸੀ। ਮਕਈ ਦੇ ਫੁਲ ਵਾਂਗ ਸਰੀਰ ਖਿੜ ਕੇ ਵਡਾ ਵਡਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤਲੀ ਤੇ ਪਈ ਲੱਸੀ ਦੀ ਬਾਟੀ ਹੌਲੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਅੱਖਾਂ ਨੇ ਹਰ ਮਾੜੀ ਚੰਗੀ ਸ਼ੈ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਪਰਖਣਾ ਛਡ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਸ਼ੈ ਨੂੰ ਉਹ ਵੇਖਦੀਆਂ ਸਨ ਉਸ ਤੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਰੰਗਤ ਚਾੜ੍ਹ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਕੁੜੀ ਕਾਰੋ ਵਿਚਾਰੀ ਕਿੱਡੀ ਦੁਖੀ ਸੀ। ਰੋਜ਼ ਨੰਗੀ ਪੈਰੀਂ ਉਸ ਦੀ ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। "ਅਜ ਤੇਰੀ ਜੁਤੀ ਦਾ ਮੇਚਾ ਦਿਆਂਗੇ ਮੋਚੀ ਨੂੰ, ਮੱਲੋ ਨੰਗੀ ਪੈਰੀਂ ਬੁਰਿਆਂ ਲਗੀਦਾ ਏ।" ਉਸ ਕਾਰੋ ਨੂੰ ਆਖਿਆ।

"ਤੇਰੇ ਡੰਗਰਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਸਰ ਏ ਅਜ ?"

ਦਲੀਪੂ ਨੇ ਗਲ ਛੇੜੀ। "ਕਸਰ ਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਨੇ, ਸਵਰੇ ਸਵੇਰੇ ਦੋ ਸੋਟ ਮਾਰ ਬੈਠਾਂ ਤੇ ਦਲਿਦਦੇ ਗਏ ਨੇ, ਆ ਵੇਖਾਂ ਹੁਣੇ ਉਠਕੇ ਬਾਬੇ ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਉਲਾਮਾਂ ਲਾਹ ਦੇਣੇ ਆਂ'। ਤੇ ਤੇਜੂ ਉਠਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢੱਗਿਆਂ ਵਲ ਆਇਆ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਜੇਤੂ ਪਹਿਲਵਾਨ ਅਖਾੜੇ ਵਿਚ ਫਿਰਦਾ ਏ। ਚੌੜੀ ਛਾਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਚੌੜੀ

ਜਾਪਦੀ ਸੀ ਤੇ ਮੂੰਹ ਹੋਰ ਵੀ ਮੋਟਾ। ਇਕ ਦੁਨੀਆਂ ਇਹ ਗੱਲ ਵੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਬੈਠੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ ਕਿ ਤੇਜੂ ਪੈਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਟਦਾ ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਦਾ ਏ। ਪਰੌਂਠੇ ਦੇ ਵਧੇ ਹੋਏ ਕੰਢੇ ਓਸ ਢੱਗਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾਰੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੂਥੇ ਹੁਕ ਕੇ ਓਸ ਬੁਲ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲਾਏ। ਸੋਟੀਆਂ ਵਜਣ ਨਾਲ ਖੜੇ ਹੋਏ ਰੋਮਾਂ ਤੇ ਓਸ ਹੱਥ ਫੇਰਿਆ, ਫਿਰ ਢਗਿਆਂ ਨੂੰ ਥਾਪੜਾ ਦੇਕੇ ਜੋਗ ਅਗੇ ਲਾ ਲਈ। ਦਾਬਿਆਂ ਤੇ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਨਾਲ, ਹਾਸੇ ਨਾਲ ਤੇ ਗੌਣਾਂ ਨਾਲ ਤੇਜੂ ਦਾ ਢਿਡ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਉਹ ਅਤੁੱਟ ਭੰਡਾਰ ਵਰਤਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਢੱਗੇ ਇਹ ਜਾਣਕੇ ਖੁਸ਼ ਸਨ ਕਿ ਪਰਾਣਾ ਸਾਈਂ ਜਾਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਹੇਠਲੇ ਢੱਗੇ ਨੂੰ ਛੇੜਦਾ ਤਾਂ ਉਤਲਾ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਜਾਣ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਆਪੇ ਹੀ ਦੌੜਨ ਲਗ ਪੈਂਦਾ। ਤੇਜੂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਹਵਾ ਵਿਚ ਉਡ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਢਗਿਆਂ ਨੂੰ ਹਲ ਪੰਜਾਲੀ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਡਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਛਣ ਛਣ ਛਣ ਤੇ ਤੇਜੂ ਦਾ ਹਲ ਪਿਛਲੇ ਹਲ ਨਾਲੋਂ ਪੰਝੀ ਕਰੂ ਅਗੇ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਸੀ। "ਨਾ ਭਾਈ ਤੇਜਿਆ ਸਵਾਰੇ ੨ ਟੁਰਨ ਦੇ।" ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ। ਸਰੀਰਕ ਚਾਲ ਹੌਲੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਦੌੜ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ। ਕਰਤਾਰੀ ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਆਉਣ ਜਾਣ ਦੇ ਰਾਹ ਨੱਪੀ ਬੈਠੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਇਕ ਝਾਕੀ ਲਈ ਤਰਸ ਰੁਹੀ ਹੁੰਦੀ। ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਪਿੰਡ ਰੋਖਾ ਜਾਣ ਲਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਫਾਲਾ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਖੁੰਡਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਦਾਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਦਦੇ ਬੜੀ ਛੇਤੀ ਭੁਰ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਤੇ ਕਰਤਾਰੀ ਭੌਂਕਦੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਤੇ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਚੋਰੀ ਚੋਰੀ ਨਿਕਲ ਗੱਡੀ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਲੈ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਦੇ ਬਚਾਂਦੇ, ਕੁਲੀਆਂ ਤੋਂ ਗੱਡੀਆਂ ਪੁਛਦੇ, ਛਾਬੜੀ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਾਂਦੇ, ਜ਼ਿਲਾ ਮੀਆਂਵਾਲੀ ਅਪੜ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਮੀਆਂਵਾਲੀ ਜਿਥੇ ਚਾਚੇ ਮੁਰਾਦੀ ਖਰਲ ਨੂੰ ਮੁਰੱਬੇ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੁਰਾਦੀ ਖ਼ਰਲ ਤੇ

ਤੇਜੂ ਦੇ ਬਾਪੂ ਦੀ ਆਪੋ ਵਿਚ ਪੱਗ ਵੱਟੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਨਹਿਰ ਪੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਬਾਰ ਵਿਚ ਕੱਠੇ ਮੱਝੀ ਚਾਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਛੇੜੂਆਂ ਦੀਆਂ ਯਾਰੀਆਂ ਕੋਈ ਕੱਚੀਆਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਨਾ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਅਜੇ ਵੀ ਮੁਰਾਦੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਥਲਾਂ ਦੇ ਥਲ ਰੇਤ ਲੰਘ ਕੇ ਤੇ ਕਈ ਦਰਿਆ ਟੱਪ ਕੇ ਤੇਜੂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਢੰਗ ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਤੇ ਨਿਓਂਦੇ ਭਾਜੀਆਂ ਪਾਉਂਦੇ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਂਢਣ ਕਰਮ ਬੀਬੀ ਮੁਰਾਦ ਦੀ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਪੁਛਦੀ, "ਨੀ ਭੈਣ ਭਾਗਣੇ ਮੁੜ ਸਿਖੜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਜਾ ਕੇ ਕੇ ਕਰਸੋ?" ਤਾਂ ਭਾਗਣ ਆਖਦੀ "ਨਾ ਭੈਣ ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਉਹ ਡਾਢੇ ਸਕੇ ਨੀ।"

ਤੇਜੂ ਤੇ ਕਰਤਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਵੇਖ ਕੇ ਮੁਰਾਦੀ ਖਰਲ ਨੂੰ ਚਾ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ, "ਮੁੜ ਬੁਢੜਾ ਖੇਰੀਂ ਮਿਹਰੀਂ ਛੱਡਿਆ ਸਾਈ ਨਾ।"

"ਹਾਓ ਚਾਚਾ।"

"ਤੇ ਮੈਂ ਆਹਨਾਂ ਆਹ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕੌਣ ਹੋਈ?"

"ਚਾਚੇ ਏਹਦੀ ਮਾਸੀ ਐਢੇ ਕਦਾਈਏ ਵਿਵਾਹੀ ਹੋਈ ਸੂ, ਓਦੇ ਵੇਂਝਣਾ ਸੂ।"

"ਹਲਾ ਜੀਓ ਆਇਆਂ ਭਾਗ" ਤੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਸਿੰਧ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਚੁੱਘਾ ਮਾਰਦੇ ਭੱਜ ਜਾਂਦੇ। ਕੰਢੇ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਰੱਬਿਆਂ ਦੇ ਮੁਰੱਬੇ ਕਾਨੇ ਹੀ ਸਨ ਤ ਉਹ ਤੇ ਕਰਤਾਰੀ ਵਿਚ ਲੁਕਣ-ਮੀਟੀ ਖੇਡਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਦੂਰੋਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿਸੇ ਬੇੜੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਕਪੜਾ ਹਿਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਸੱਦ ਲੈਂਦੇ ਤੇ ਮੁਰਾਦੀ ਖਰਲ ਦੇ ਸਾਕ ਦੱਸ ਕੇ ਵਿਚ ਹੋ ਬਹਿੰਦੇ। ਮੁਰੱਬਾ ਹੂਟੇ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਫਿਰ ਉਤਰ ਬਹਿੰਦੇ ਤੇ ਗਿੱਲੀ ਰੇਤ ਤੇ ਖੇਡਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਿਠਿਆਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨਾਲ ਰੱਜ ਕੇ ਤੇਜੂ ਛੱਤੀ ਤੋਂ

ਛੱਤੀ ਆ ਟਾਹਲੀ' ਜਾਂ 'ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਿੰਡ ਸੁਣੀਂਦਾ' ਗੌਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ। ਪਿਛਲਾ ਹਾਲੀ ਢੱਗਿਆਂ ਨੂੰ ਟੁੰਬ ਟੁੰਬ ਕੇ ਨਾਲ ਰਲਾਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। 'ਓਇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਰਲਦੇ ਅੱਜ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੀ ਜੋਗ ਨੂੰ। ਮੱਖਣ ਚਾਰਿਆ ਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੱਖਣ। ਉਸ ਆਖਿਆ ਸੀ–"ਰਖਾ ਅਖੇ ਲਿਆ ਦਿਓ ਰਾਂਗਲਾ ਜੋ ਬੀਬੀ ਕੱਤੇ, ਤੇ ਜੂੜਾ ਪਵਾ ਦਿਓ ਦੰਦ ਦਾ ਜੋ ਬੀਬੀ ਕੱਤੇ!" ਆਪਣੇ ਏਸ ਮਖ਼ੌਲ ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਤੇਜੂ ਪੰਗਾਰੂਆਂ ਦੀ ਛਣਕਾਰ ਵਿਚ ਜੋਗ ਨੂੰ ਹਵਾ ਵਿਚ ਤਾਰੀਆਂ ਲਵਾਣ ਲਗਾ। "ਲੈ ਭਈ ਬਾਬਾ ਕਾਲਾ ਸਿਹਾਂ ਹਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਆਖ ਜਿਦ੍ਹੀ ਸਲਾਹ ਈ ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਲਾ ਲਏ। ਜਿਹੜਾ ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਰਲ ਪੈ ਓਹਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜੋਗ ਦੇ ਛੜਨੀ ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨ ਰਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੱਤੇ ਈ ਹਿਕ ਲਜਾਣੀਆਂ, ਰਾਖਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਈ ਕਰਾਂਗੇ।" ਇਹ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਕੂਕਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਤੇ ਇਕ ਹਾਲੀ ਨੇ ਆਖਿਆ "ਹੱਦ ਹੋ ਗਈ ਏ ਭਈ, ਤੇਜੂ ਤੇ ਮੈਂ ਜਾਨਣਾ ਛਾਹ ਵੇਲਾ ਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਡੀਕਦਾ!"